

«Тасдиқ мекунам»

Ректори Муассисаи давлатии
таълимии Донишгоҳи давлатии
Данғара, доктори илмҳои
иқтисодӣ, профессор

Хайрзода Ш.Қ.

соли 2026

ТАҚРИЗИ МУАССИСАИ ПЕШБАР

ба диссертатсияи Қаюмова Ҳурилиқо Тағайевна дар мавзуи «Нақши анъанаҳои халқи тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзуи диссертатсионии Қаюмова Ҳурилиқо Тағайевна дар мавзуи «Нақши анъанаҳои халқи тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» ба талаботи шиносномаи ихтисоси илмӣ 5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот, махсусан ба банди 3 – Антропологияи педагогӣ низомҳои педагогӣ /шароит/ рушди шахсият дар раванди таълим, тарбия, таҳсилот), банди 5 – Назария ва концепсияи тарбия (шароити иҷтимоӣ фарҳангии тарбия; қонуниятҳо, принсипҳои тарбияи кӯдак дар марҳилаҳои гуногуни ба воя расидан; асосҳои арзишии бунёди раванди тарбия, низомҳои педагогии тарбия) пурра мутобиқ мебошад.

Муҳтаво ва равиши таҳқиқот низ ҷавобгӯи талабот ва меъёрҳои муайяннамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аст. Бояд зикр кард, ки таҳқиқ дар доираи шиносномаи ихтисоси мазкур тамоми унсурҳои зарурии назариявӣ ва амалӣ, аз ҷумла, методологияи таҳдид ва таҳқиқоти муқоисавиро фаро гирифтааст. Муҳаққиқ дар қори илмӣ худ ба баррасии васеи адабиёти назариявӣ ва таърихӣ пардохта, асосҳои назариявии мавзӯро ҳамаҷониба шарҳу тавзеҳ додааст.

Мубрами таҳқиқоти диссертатсионӣ дар он зоҳир мегардад, ки мавзуи интихобнамудаи муҳаққиқ, ки «Нақши анъанаҳои халқи тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» номгузорӣ шудааст, яке аз масъалаҳои муҳим ва саривактии рушди илмҳои педагогӣ махсуб меёбад. Чуноне, ки муҳаққиқ қайд кардааст: «мавзуи таҳқиқотӣ, ки ба нақши анъанаҳои халқи тоҷик дар

тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бахшида шудааст, ки яке аз самтҳои муҳимми рушди илми педагогикаи миллӣ ва посух ба ниёзҳои иҷтимоии замони муосир маҳсуб меёбад». Дар фазои мураккаби ҷомеаи имрӯз, ки дар он муносибатҳои байнифарҳангӣ, муҳоҷират, тағйироти арзишӣ ва дигар омилҳои глобалӣ таъсири худро мерасонанд, масъалаи таҳкими ҳисси ватандӯстӣ, таҳаммулпазирӣ ва руҳияи сулҳпарварии кӯдакон аҳаммияти ҳаётии касб мекунад. Муаллиф бо таҳлил ва асосноккунии илмӣ нишон медиҳад, ки анъанаҳои таърихӣ фарҳангии халқи тоҷик, аз ҷумла, одоби ахлоқи мардумӣ, афсонаҳо, ҳикматҳои халқӣ, суннатҳои оилавӣ ва меъёрҳои ҳамаҷиҳаи ҷомеа на танҳо як ҷузъи муҳимми мероси фарҳангӣ, балки як воситаи пуриқтидори тарбиявӣ мебошанд.

Муҳимтарин паҳлуи мавзӯ дар он ифода меёбад, ки тавассути тарғиб ва истифодаи анъанаҳои мардумӣ метавон рушди устувори ахлоқии шахсияти кӯдакро ба роҳ монд ва боварии ӯро ба арзишҳои миллӣ тақвият бахшид. Ин мавқеъгузори муаллиф бо ҳадафҳои Консепсияи миллии тарбия, Стратегияи миллии рушди маориф, инчунин, ҳуҷҷатҳои байналмилалӣ, аз ҷумла, Конвенсияи СММ оид ба ҳуқуқи кӯдак ва ҳадафҳои ЮНЕСКО оид ба тарбияи фарҳанги сулҳ ва таҳаммулпазирӣ мувофиқ меояд.

Дар маҷмӯъ, мавзӯи диссертатсия аз нигоҳи назариявӣ ва амалӣ муҳим буда, натиҷаҳои он метавонанд дар тақмили раванди анъанаҳои халқи тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ саҳми босазову арзанда гузоранд.

Дарачаи асосноккунии гузоришҳои илмӣ, хулосаю пешниҳод, ки дар диссертатсия оварда шудаанд. Бо мавқеи методологии бунёдӣ, методикаи мукаммали таҳқиқ, мутобиқати мақсадҳо, вазифаҳо ва мантиқ, ҳуҷҷатҳои зарурӣ, ки нуқтаҳои асосӣ ва хулосаҳои диссертатсияро тасдиқ мекунад, алоқамандии назария бо амалияи кор дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии озмоишӣ, бо таҷрибаи педагогии муаллиф дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ҳангоми тадриси фанҳои ба раванди коркарди маълумот нигаронида, бо иштироки муаллиф дар чорабиниҳои гуногун оид ба тақмили ихтисос ва бозомӯзии касбӣ аз рӯйи самтҳои ба таҳқиқот алоқаманд таъмин карда шуданд. Эътимоднокии хулосаҳои дар раванди таҳқиқ бадастомада, инчунин, бо озмоишҳои педагогӣ ва натиҷаҳои таълим тасдиқ шудаанд.

Таҳлилҳои муаллиф дар самти фаҳмиши категорияҳои «анъана», «тарбияи ватандӯстӣ», «сулҳпарварӣ», «таҳаммулпазирӣ» бо муаррифии муносибатҳои муосир ба равандҳои иҷтимоӣ, фарҳангӣ ва таълимӣ ба ҳам пайваستاанд. Ӯ тавонистааст, ки ҳолигии илмиро, ки дар хусуси нақши

анъанаҳои тоҷикро, ки дар ташаккули хислатҳои ахлоқии кӯдакон вучуд дошт, бо мавқеи инфиродӣ ва назарияи мушаххас пурра намояд. Муҳим он аст аст, ки дар қисмати таҳлили манбаъҳо ва таҳқиқоти қаблӣ, мавқеи муаллиф танҳо ба шарҳи илмҳои гузаштагон маҳдуд намешавад, балки тавассути таҳлили танқидӣ ва муқоисавии қорҳои мавҷуда, камбудӣ ва норасоии онҳоро аён карда, асоснок менамояд, ки чаро зарурати омӯзиши дубораи мавзӯ ба миён омадааст.

Навгонии илмӣ таҳқиқ ва саҳеҳии натиҷаҳои гирифташуда. Қори довталаби дараҷаи илмӣ дорои навгонии баланди илмӣ мебошад, ки онро дар якҷанд ҷанбаи муҳим метавон арзёбӣ кард. Довталаби дараҷаи илмӣ кӯшиш ба харҷ додааст, ки:

- аз истифодаи анъанаҳои халқии тоҷик дар синфҳои ибтидоӣ проблемаи ташаккули тарбия, аз ҷумла, ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ ошкор ва таҳлил намояд;

- барои омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ, равишҳои концептуалӣ ва тавсияҳои методиро дар асоси мафҳумҳои “ватандӯстӣ”, “сулҳпарварӣ” ва “таҳаммулпазирӣ” таҳия намояд;

- хусусиятҳои асосии тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣи хонандагони синфҳои ибтидоиро дар ҷараёни таълим ва фаъолияти берунамактабӣ ва берунасинфӣ муайян созад;

- бо истифода аз далелҳои илмӣ шароити муассир барои тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ дар хонандагони синфҳои ибтидоӣ муайян созад;

- муҳити тарбияи ахлоқиро дар рӯҳияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ бо афзалиятҳо ва сабабҳои илмӣ ошкор созад;

- бо таъкиди асосҳои мазмунӣ ва тарзи таъсири фаъолияти тарбиявӣ, унсурҳои муассири тарбияи ахлоқии кӯдаконро дар шароити иҷтимоӣ-фарҳангии ҳозира муайян намояд;

- роҳҳои пурсаммар ва равишҳои амалисозии мафҳумҳои ахлоқиро дар рафти фаъолияти ҳамаҷунбаи кӯдакон бо назардошти хусусиятҳои психологӣ ва синнусолии хонандагони синфҳои ибтидоӣ муайян намояд;

- роҳҳои бештари муассир ва воситаҳои қори тарбиявӣ, технологияи усулҳои ҳавасмандсозии хонандагони синфҳои ибтидоиро барои идроки арзишҳои ахлоқии анъанаҳои миллӣ таҳия намояд.

Диссертатсия сатҳи мушаххаси навоариро дар бар мегирад, ки дар таҳлили мафҳумҳои асосӣ, таҳияи моделҳо ва усулҳои нав, инчунин, дар татбиқи натиҷаҳои таҳқиқот дар амалияи таълимӣ ва тарбиявӣ инъикос меёбад.

Дар маҷмуъ, кори диссертатсионӣ як таҳқиқоти мукамал ва асоснок буда, аҳамияти илмӣ ва амалии мавзуи тадқиқотро нишон медиҳад. Натиҷаҳои бадастовардашуда метавонанд барои таҳияи стратегияҳои муассир дар самти анъанаҳои халқи тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ замина фароҳам оваранд.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии натиҷаҳои диссертатсия дар он зоҳир гардидааст, ки таҳқиқоти илмӣ муаллиф на танҳо аз ҷиҳати ҷамъоварии маълумот, балки дар самти таҳлили мукамал, сохторбандии мантиқӣ ва барқарор кардани пайванди мутақобилаи назария ва амалия шоистаи арзиши баланд мебошад. Татбиқи принсипҳои педагогикаи фарҳангӣ, таҳқиқоти эмпирикӣ ва коркарди модели амалии тарбия, ки дар рисола амалӣ шудаанд, гувоҳи он аст, ки масъала на танҳо аз ҷиҳати илмӣ омӯхта шудааст, балки роҳҳои амалисозии он низ пешниҳод гардидаанд. Дар маҷмуъ, ин қисмати диссертатсия шохидӣ аз он медиҳад, ки масъалаи мавриди таҳқиқ то кунун дар ҷунун сатҳи амиқ, бо ин шакли таҳлил ва ба ин миқдор таъба манбаъҳои гуногун омӯхта нашуда буд. Муаллифи диссертатсия бо интихоби дурусти масъала, таҳлили мантиқӣ ва равиши танқидии худ, ҷойгоҳи илмӣ таҳқиқоти мазкурро дар сатҳи муосирӣ илмӣ асоснок кардааст. Мақсади асосии муаллифи рисолаи мазкур таҳияи асосҳои методологӣ ва амалӣ ҷиҳати тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси анъанаҳои фарҳангии халқи тоҷик мебошад. Муаллиф ин мақсадро ба воситаи таҳқиқи назариявии манбаъҳои илмӣ, таҳлили таҷрибаи амалии муассисаҳои таълимӣ ва пешниҳоди моделҳои нави тарбиявӣ амалӣ намудааст.

Ҷиҳати расидан ба ин ҳадаф, муаллифи диссертатсия маҷмуи васеи вазифаҳоеро муайян намудааст, ки ба соҳаи таҳқиқоти назариявӣ, тарзи ташаккули муҳити тарбиявӣ ва роҳҳои амалӣ гардондани таҷрибаҳои маърифатии педагогӣ дахл доранд. Ин вазифаҳо, аз ҷумла, шомили муайян кардани моҳият ва сохтори тарбияи ватандӯстӣ, таҳлили шароити таъсиррасон ба ташаккули хислатҳои ахлоқӣ, таҳияи тавсияҳо барои такмили муҳити тарбиявӣ ва асосноккунии назариявии равишҳои анъанавии таълим мебошанд.

Муаллиф ба тартиб ва мантиқи иҷрои вазифаҳо аҳамияти ҷиддӣ додааст. Онҳо пай дар пай, аз таҳлили мафҳумии категорияҳои марказӣ оғоз шуда, то ба таҳияи моделҳои амалӣ ва усулҳои татбиқи онҳо дар муҳити таълимӣ идома меёбанд. Мавқеи методологӣ муаллиф дар ин раванд равшан ва асоснок аст. Таълиму тарбияи ахлоқӣ бояд дар асоси арзишҳои фарҳангӣ, бо иштироки ҷамоати ҷомеа ва бо эҳтиром ба анъанаҳои миллӣ амалӣ гардад.

Қаюмова Ҳурилко Тағайевна дар диссертатсияи доктории худ як қатор натиҷаҳои нав ва асосноку зарурро барои илми педагогика пешниҳод намудааст, ки дорои арзиши назариявӣю амалӣ ва аҳаммияти илмӣ мустақил мебошанд. Саҳми шахсии муаллиф, пеш аз ҳама, дар таҳияи як низоми мукаммали методологӣ барои тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси анъанаҳои халқи тоҷик зоҳир мегардад.

Муаллифи диссертатсия бо истифода аз таҳлили амиқи анъанаҳои миллии ахлоқию фарҳангӣ, арзишҳои таърихӣ ва таҷрибаи педагогикӣ мардуми тоҷик тавонистааст, ки мафҳуми тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ дар заминаи фарҳанги милли бознигарӣ намуда, ба он мазмунӣ муосир бахшад. Вай тавонистааст на танҳо категорияҳои асосӣ таҳқиқ (ба монанди "анъана", "сулҳпарварӣ", "таҳаммулпазирӣ")-ро аз нав таъриф ва тавсиф намояд, балки робитаи ин мафҳумҳоро бо муҳити таълимӣ ва амалияи педагогӣ нишон диҳад.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ, дурустӣ ва асоснокии натиҷаҳои таҳқиқ. Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқро Қаюмова Ҳ.Т. ба воситаи асосҳои назариявӣю методологӣ дар диссертатсияи худ асоснок намудааст. Муҳаққиқ дар таҳқиқоти худ миқдори зарурии адабиёти илмӣ ба мавзӯ дахлдорро истифода намудааст. Инчунин, хулосаҳои муаллиф дар заминаи омӯзиши ҷанбаҳои назариявии мавзӯ ва таҳлили низоми соҳаи маориф дар замони муосир ба даст омада, натиҷагирӣ шуда, шумораи зиёди сарчашмаҳои таърихӣю бадеӣ, илмӣ, бо усули муносибати низомдор, бо таҳлили шароитҳои объект ва предмети таҳқиқот, бо истифода аз маҷмуи методҳои умумиилмӣ ва соҳавӣ педагогӣ муайян гардидааст.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дарачаи илмӣ дар таҳқиқ. Саҳми шахсии довталаби дарачаи илмӣ аз муайян кардани мақсад, вазифаҳо, объект, предмет, фарзия ва масъалаҳои таҳқиқот, инчунин, матраҳ сохтани масъалаҳои мубрами таҳқиқот, таҳлилу баррасии иттилооти бадастовардашуда иборат мебошад. Таҳлили назариявӣю методологӣ, таҳқиқи амалӣ ва санҷидани фарзияи гузошташуда, коркарди пешниҳод ва хулосаҳо, ки муҳтавои диссертатсияро ташкил медиҳанд, маҳз натиҷаи таҳқиқоти мустақилонаи муаллифи рисола маҳсуб меёбанд.

Мутобиқи талаботи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар охири рисола муаллиф панҷ мавқеи наоваронаи илмиро ҷудо намудааст, ки онҳоро метавон ҳамчун саҳми шахсӣ дар рушди илмӣ-педагогӣ арзёбӣ намуд. Ба ҳайси чунин нағзониҳо метавон ишора кард:

1. Таърифи мукаммали мафҳуми «тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ» дар шароити муосири иҷтимоӣ ва заминаи фарҳангии тоҷикон.

2. Модели педагогии тарбияи ахлоқии хонандагони синфҳои ибтидоӣ бо таъба ба анъанаҳои миллӣ.

3. Тартиб ва марҳилаҳои истифодаи ҳамгироии ҷомеа, мактаб ва оила дар ҷараёни тарбия.

4. Модели муоширати педагогии самаранок байни муҳитҳои тарбиявӣ ва муҳассилин.

5. Гурӯҳи тавсияҳои методӣ барои устодон, роҳбарони синф ва муассисаҳои таълимӣ ҷиҳати татбиқи таҷриба.

Дар маҷмӯъ, саҳми шахсии муҳаққиқ Қаюмова Ҳ. Т. дар ин рисола ҳам дар таҳия ва татбиқи равишҳои нави тарбиявӣ ва ҳам дар таҳлили назариявӣ ва коркарди таҷрибавии масъала, равшан, амиқ ва илмӣ асоснок гардидааст.

Наشري натиҷаҳои таҳқиқ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи илмӣ.

Мавҷудияти интишороти зиёд аз рӯйи мавзӯи диссертатсияи Қаюмова Ҳурилиқо Тағайевна дар мавзӯи «Нақши анъанаҳои халқӣ тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ» гувоҳи фаъолияти баланди илмӣ-таҳқиқотӣ ва асоснокии натиҷаҳои бадастомада мебошад.

Махсусан, қайд карда мешавад, ки нуктаҳои асосӣ, хулосаҳо ва тавсияҳои таҳқиқот дар 4 монография, 2 дастури таълимӣ, 30 мақолаи илмӣ ба таъба расидаанд. Аз ин теъдод, 21 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи феҳристи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр шудаанд. Мавҷудияти 4 монография аз рӯйи мавзӯи диссертатсия низ махсус қобили таваҷҷӯҳ аст. Монографияҳо шакли мукаммали муаррифии натиҷаҳои таҳқиқот буда, ба таҳлили амиқ ва ҳамаҷонибаи масъала имкон медиҳанд.

Дар маҷмӯъ, шумораи зиёд ва сифати интишороти Қаюмова Ҳурилиқо Тағайевна аз рӯйи мавзӯи диссертатсия далели пуррагӣ, асоснокӣ ва аҳамияти илмӣ ва амалии таҳқиқоти ӯ буда, ба дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ ба таври комил мусоидат менамояд.

Арзёбии мазмунӣ диссертатсия ва дараҷаи ба итмом расидани он. Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия.

Диссертатсия аз муқаддима, 4 боб, 12 зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат мебошад. Муқаддима ҳамчун бахши ифтитоҳӣ хеле мукамал таҳия гардида, муҳимтарин унсурҳои методологӣ ва муҳтавои таҳқиқотро инъикос менамояд. Дар он масъалаи илмӣ, марҳилаҳои таҳқиқ, аҳамияти амаливу назариявии мавзӯ, мақсад,

вазифаҳо, навгониҳо ва асосноккунии мавзӯ бо риояи ҳама меъёрҳои илмӣ пешниҳод гардидааст. Таҳлили муҳтавои бобҳои диссертатсия ва зербобҳои он, ки натиҷаҳои таҳқиқотро инъикос намудаанд, собит менамояд, ки фарзияи илмии муҳаққиқ татбиқ ва мақсади гузошташуда дар диссертатсия ба даст омадааст. Аз ҷумла, дар боби якуми диссертатсия, ки “Хусусиятҳои назариявӣ методологии тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси анъанаҳои халқии педагогикаи миллии тоҷикон” номгузорӣ шудааст, аз 3 зербоб иборат мебошад, ки ҳар яке онҳо равандҳои худро доранд.

Боби аввал ба таҳқиқи назариявӣ методологӣ бахшида шудааст. Дар он анъанаҳои тарбиявии халқӣ тоҷик, фикру андешаи мутафаккирони адабиёти классик ва донишмандони соҳаи ахлоқшиносӣ педагогика дар заминаи арзишҳои миллии мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Дар ҳамин бахш муаллиф масъалаи ҳамгироии мафҳумҳои асосӣ (ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ) ва заминаи таърихӣ фарҳангии онҳоро комилан матраҳ намудааст.

Боби дуюми диссертатсия “Истифодаи воситаҳои ҳамгироии тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси анъанаҳои халқӣ тоҷик” ном дошта, равона ба истифодаи таҷрибаи анъанавӣ дар муҳити таълимӣ, бахусус, тавассути ҳамкорӣ педагогӣ ва иҷтимоӣ мебошад. Муаллиф бо таъкид ба натиҷаҳои таҳлиلى ва мисолҳои мушаххас нишон додааст, ки чӣ гуна муҳити омӯзишӣ ва муносибатҳои иҷтимоӣ метавонанд чараёни тарбияи ахлоқиро тақвият бахшанд. Дар ин бахш истифодаи методи ҳамгирӣ ва таҳлилҳои соҳавӣ қобили зикр мебошанд.

Боби сеюм “Истифодаи усулҳо ва воситаҳои тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ дар асоси мероси анъанаҳои халқӣ тоҷик” ном гирифта, усулҳои бевоситаи тарбиявии ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ дар амалияи таълимӣ ва тарбия инъикос мекунад. Дар ин боб усулҳои анъанавӣ дар таърихи халқӣ тоҷик мавҷудбуда бо равишҳои муосир муқоиса гардида, намунаҳои амалӣ таҳия шудаанд. Ҷояҳои классикони адабиёти тоҷикӣ форс ҳамчун асоси методӣ ва арзишӣ истифода шудаанд.

Боби чаҳорум оид ба “Ҳамкорӣ ҷомеа, муассисаи таълимӣ ва оила дар тарбияи ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои ибтидоӣ” бахшида шуда, натиҷаҳои таҷрибаомӯзии педагогиро дарбар гирифта, таҳқиқоти эмпирикӣ, таҳлил ва натиҷаҳои амалии кори муаллифро фаро гирифтааст. Дар он марҳилаҳои таҳқиқоти озмоишӣ, принципҳои баҳодихӣ ва таҳлили муқоисавӣ сатҳи ташаққули хислатҳои ахлоқӣ

хонандагон бо таваччуҳ ба усулҳои пешниҳодшуда муфассал шарҳ дода шудааст. Дар ин фасл, ҳамзамон нақши муассисаҳои беруназмактабӣ ва муҳити иҷтимоӣ ҳамчун шарикони муҳимми раванди тарбия нишон дода шудааст.

Хулосаи умумия ҷамъбастии рисола мантиқи ҳамаи қисматҳои таҳқиқот мебошад, ки дар он натиҷаҳои калидӣ, саҳми илмӣ, тавсияҳо барои амалия ва дурнамои рушди мавзӯ ба таври мушаххас пешниҳод шудаанд.

Рӯйхати адабиёт иборат аз манбаъҳои муосири ватанӣ ва хориҷӣ буда, бо риояи меъёрҳои библиографии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия шудааст. Манбаъҳо гуногун ва ба тариқи зер нишон дода шудаанд: таърихӣ, фалсафӣ, педагогӣ, фарҳангӣ, ки ин нишондиҳандаи амиқ омӯхтани заминаи илмии мавзӯро нишон медиҳад.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат мутобиқ ба талаботи Дастурамал оид ба барасмиятдарории диссертатсияҳо барои дарёфти дараҷаҳои илмӣ – доктори фалсафа (PhD), номзади илм ва доктори илм, ки бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024, №493 тасдиқ шудааст, омода ва таҳия шудааст. Матни диссертатсия мутобиқ ба муқаррароти Дастурамал равон, дақиқ ва бо забони тоҷикӣ ба таври босаводона таҳия гардида, сохтори он, ҷойгиркунии қисмҳои гуногун, пайвасти мантиқӣ ва муттасилии маводи илмӣ пурра риоя шудааст.

Автореферати диссертатсия мухтасари рисола ро инъикос намуда, тасаввуроти дақиқ дар бораи моҳияти таҳқиқот ва натиҷаҳои бадастомадаи муаллифро фароҳам меорад. Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноӣ, хулоса ва тавсияҳо дар асоси талаботи Комиссия ва Дастурамал ба таври илмӣ-методӣ асоснок карда шуда, ба миқдори кофӣ бо пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, инчунин, бо мисолҳо ва ҷадвалҳо мустаҳкам шудаанд.

Мутобиқати тахассуси илмӣ довталаб ба дараҷаи илмӣ.

Тахассуси илмӣ довталаби дараҷаи илмӣ Қаюмова Ҳурилиқо Тағайевна ба ихтисоси илмӣ дархостшаванда – дараҷаи илмӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот пурра мутобиқат мекунад.

Эродҳо ва ҳолатҳои баҳсталаб доир ба диссертатсия. Новобаста ба дастоварду муваффақиятҳо ва пешниҳодҳои ҳадафмандона диссертатсияи

мазкур аз норасоии ва ғалатҳое, ки хусусияти ҷузъӣ доранд, ҳолӣ нест ва камбудии ҷойдошта сифати баланди илмӣ диссертатсияро коста намегардонад. Ба инобат гирифтани онҳо дар таҳқиқоти ояндаи диссертант самаранок арзёбӣ мегарданд. Аз ҷумла:

1. Масъалаҳои зикршудаи дар бобҳои якум, бахшҳои тадқиқотии назариявӣ ва амалӣ аз нав коркард шавад.

2. Хуб мешуд, ки диссертант ҳулосаҳои бобҳои диссертатсияро тибқи талабот пурра намояд.

3. Сатҳи истифодаи маълумоти омӯрӣ, ҷадвалҳо ва диаграммаҳо метавонад васеътар ва таҳлилгаронатар бошад.

4. Дар матни диссертатсия ва автореферат баъзе ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ вучуд доранд, ки ислоҳи онҳо ба манфиати кор мебошад.

Автореферати диссертатсия тибқи тартиби муқарраргардида барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ таҳия гардида, мазмунӣ асосии қори таҳқиқотиро инъикос менамояд ва дар он натиҷаҳои назаррасии илмӣ асоснок гардида, шарҳи пурраи ҳудро ёфтаанд.

Бояд таъкид кард, ки ин эродҳо ҷузъӣ буда, ба арзишу сатҳи илмӣ диссертатсия таъсири ҷиддӣ намерасонанд ва камбудии ҷойдошта сифати баланди илмӣ диссертатсияро коста намегардонад.

Ҳулосаи умумӣ оид ба диссертатсия.

Ҳулоса, диссертатсияи Қаюмова Ҳурило Тоғайевна дар мавзӯи «Нақши анъанаҳои халқӣ тоҷик дар ташаккули ватандӯстӣ, сулҳпарварӣ ва таҳаммулпазирии хонандагони синфҳои ибтидоӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот дар сатҳи зарурии илмӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ва талаботи мавҷуда мутобиқ мебошад.

Диссертатсия ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.1. Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот сазовор аст.

Тақризи муассисаи пешбар дар асоси муқаррароти бандҳои бандҳои 76-79 ва 81-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ гардидааст, таҳия ва пешниҳод шудааст.

Тақриз аз ҷониби эксперт, доктори илмҳои педагогӣ, сардори шуъбаи таҷрибаомӯзӣ ва рушди касбият Олимӣ Ашуралӣ Рамазон дар Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Данғара» омода гардидааст.

Тақриз дар чаласаи кафедраи педагогика ва психологияи Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Данғара» муҳокима ва тасдиқ карда шудааст (протоколи №11, аз 13.06 соли 2026).

Дар чаласаи кафедра иштирок доштанд: 12-нафар.

Натиҷаи овоздихӣ: тарафдор – 12-нафар, зид – нест, бетараф – нест.

Раиси чаласа:

номзади илмҳои педагогӣ, дотсент,
мудири кафедраи педагогика
ва психологияи Донишгоҳи
давлатии Данғара

Д.Ч. Гафурова

Эксперт:

доктори илмҳои педагогӣ,
сардори шуъбаи таҷрибаомӯзӣ
ва рушди касбият дар
Донишгоҳи давлатии Данғара

О. А. Рамазон

Котиби илмӣ чаласа:

номзади илмҳои педагогӣ,
муаллими калони кафедраи
педагогика ва психология

Ч.Ш. Садирова

Имзоҳои Д.Ч. Гафурова, О. А. Рамазон ва Ч.Ш. Садироваро тасдиқ мекунам.

Сардори шуъбаи кадрҳо ва
корҳои махсуси МДТ – и
«Донишгоҳи давлатии Данғара»

Тоирзода С.Т.

Суроғаи муассисаи пешбар:

735320, Ҷумҳурии Тоҷикистон, вилояти Хатлон, ноҳияи Данғара,
кӯчаи Марказӣ, 25. Тел: +992 833122-28-06, +992 934337676.
E-mail: dddangara 2013@mail.ru, Dilorom.gafurova.76@mail.ru;
сомонаи расмӣ: www.dsu.tj

« 15 » июни соли 2026.